

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

FM2020/10

Tillie Martinussen

28. maj 2020

Politisk Økonomisk beretning 2020.

(Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer)

Tak fordi I skriver her, at tidlige, forebyggende indsatser for børn og unge er en prioritet. Det glæder vi os til at se afspejlet i de næste års finanslove.

Ligeledes massiv ros til Naalakkersuisut for, at søge at sikre endnu mere inklusion i krisepakkerne fra Danmark, ligeledes til at søge at være vågen på yderligere muligheder.

Ligeledes ros for, at overveje hvilke virksomheder der kan overleve, og hvilke man må lade falde.

Det er rigtigt ærgeligt, at f.eks. Air Greenland, og andre selskaber må omprioritere og nedskalere, det betyder fyringer. Vi håber at lidt af pengene fra hjælpepakkerne til virksomhederne, som ikke bruges – anvendes til omskoling, mobilitetsfremmende ydelser, m.v., således disse medarbejdere kan få tilbudt omstilling til andre jobs.

Ligeledes er det positivt at kommunerne kan få en håndsrækning, men det er måske mindst lige så vigtigt, at de også kan gøre brug af evt. uafhængig økonomi-rådgivning via Selvstyret, hvis dette skulle blive nødvendigt. Vi mener ikke, at det er en god idé at stavnsbinde kommunerne til beslutninger der skal igennem Naalakkersuisut, medmindre Inatsisartut også tages med på råd i dette tilfælde. Det er vigtigt det sker, således der ikke er en særlig politisk styring af dette, men at gældsoptag navnlig vurderes ud fra en faglig økonomisk betragtning.

Det må ikke ske på bekostning af dyre og mindre vigtige projekter for Selvstyret, mens kommunen f.eks. må prioritere vigtige, borgernære services eller behov helt væk.

Modregningen i a conto udbetalinger af A-skat på et senere tidspunkt, kan være fornuftig, men som Naalakkersuisut selv skriver, så skal det afstemmes med kommunerne.

Hvorledes Naalakkersuisut vil fastholde befolkningen, og vende de faldende befolkningstal, og sikre at flere vender hjem efter endt uddannelse, er vi ligeledes også spændte på. Kommer der mon en strategi for dette?

Der står her, at der er stigende indtægter fra afgifter og skatter, men ikke ret meget om, hvad de stigende afgifter bruges til. Der kommer nok ikke ret mange hjem igen, når der er denne tankemåde.

Sandheden er jo, at det har været sådan i mange år, og der er ikke noget afgørende sket. Hverken i omsorgssektoren, i uddannelsessektoren, eller i forhold til boliger, eller investeringslysten i Grønland.

Men man præsenterer pakke på pakke, der dybest set ikke rykker ved noget.

En fornyelse af transportstrukturen er meget dyr, og der kommer ikke nogen til landet pga. asfalt.

Vi forstår så udmærket behovet for, at der kan være projekter der udsættes, og har tidligere også sagt, at det kan være de aflyste projekter på Bygge,- og Anlægsfonden er ok, men vi ved det ikke – eftersom vi ikke har set præcist hvad man vil aflyse eller udskyde.

Men vi er meget betænkelige ved, at udsætte netop de aktiviteter, grundet Covid19 effekterne.

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

Ganske enkelt fordi, B&A, kan være med til, at genrejse samfundet, og afbøde effekterne af den økonomiske krise vi står overfor. Og sætte hjulene i gang igen bagefter. Og der kommer oven i købet resultater til befolkningen som de har brug for. I hvert fald hvis vi vælger at bevare de rigtige projekter. Det er derfor vigtigt, at vi ikke glemmer behovet for opkvalificering, omskoling, og omstilling af arbejdere. Vi risikerer, at det ikke får den ønskede effekt at omprioritere på byggeprojekter, hvis ikke vi allerede nu forbereder en række projekter og omskoling af arbejdskraft til disse.

Vi vil også gerne nævne, at der er behov for, at Covid19-krisen på verdensplan ikke får skylden, hvis bunden slås ud af økonomien, hvis der fastholdes massive lånoptag, som ikke tilbagebetales fordi de aldrig har været rentable. Projekter som aldrig har kunnet betale sig selv hjem, skal ikke når de mindsker vores vækst, og forøger udgifterne, undskyldte med denne krise.

Det er enormt vigtigt, at økonomien er gennemskelig, og kommunikeres ærligt. Det er for let en undskyldning, at der er krise. Vi skal også se på hvilke projekter der ikke tjener sig hjem, og være villige til at droppe nogle af dem. Det vigtigste er, at vor befolkning får den hjælp de har brug for, og at vi netop fokuserer på, at sikre fornuftige løsninger til gavn for befolkningen og et sammenhængende, godt samfund. Især når vi ønsker befolkningstilvækst er dette afgørende.

Hele likviditetsspørgsmålet for Landskassen, og selvstyrejede selskaber, er netop én af grundene til, at det er så vigtigt at der oprettes et ad hoc-udvalg til håndtering af alting vedr. Covid19, men særligt til den økonomiske håndtering af denne. Med alle partierne inviteret til bordet. Som Økonomisk Råd peger på, er der behov for en vis smidighed i fht. exitstrategier for hjælpepakker, for håndtering løbende af både informationsmængden til virksomheder, brancher og særlige områder. Det er vigtigt.

Det er også vigtigt vi har en vagthund, der kan være med til at råbe vagt i gevær, som har input fra befolkningen, men som også har adgang til alle informationer. Ikke mindst for at sikre, at det ikke resulterer i unødigt oprydning for kommende Naalakkersuisut, og der ikke kan trækkes i håndbremsen hvis lånepresset, sammenholdt med indtægtsnedgangen, viser endnu mere blødende finanser i mange, mange år frem. Se det som en hjælp og en håndsækning fra Inatsisartut. Det er hele landets finanser, det er hele landets indtægter og det er hele landets fremtidige velfærd, afgifts,- og skattepres.

Det kan ikke vente til efteråret, at træffe beslutninger, og tilrettelægge eventuelt afbødende tiltag. Det er vigtigt det forberedes løbende, og med inddragelse af alle, således hele landet på forhånd véd, hvordan det forløber.

Fiskeriet kan overføres til næste år, men der er også nødt til at være den forudsætning, at det ikke bliver overfiskning i en periode hvis det bliver tilfældet, og at ingen bestande skades. Vi foreslår at Naalakkersuisut konsulterer fagforeninger, naturinstituttet, og erhvervet løbende omkring dette spørgsmål, og på den måde arbejder tæt sammen med dem.

Hvis fiskeriet på nogen måde lider skade, lagt oven i en generel nedgang i indtjening og værdi på verdensplan, forlænger vi krisens effekter, og risikerer at lave uoprettelig skade på fiskeriet. Det må ikke ske.

I forhold til lånoptaget der konstant nævnes, har vi behov for klare svar. Så vidt vi kan se, så kan en

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

del af effekterne af krisen på verdensplan afbødes alene ved omprioriteringer af nogle af de store projekter, som allerede belaster landskassen mange år frem, og således ikke belaste vore skatteborgere uden grund med yderligere massive lånoptag.

Lånoptag skal holdes på et absolut minimum under denne krise, uden at det går ud over samfundets håndtering af uopsættelige services til befolkningen.

Sagt med andre ord; vi har behov for at vide præcist i hvilke projekter og services de 2,5 mia. ekstra skal lægges. Ligeledes hvilke projekter der standses, udsættes eller hensættes, for at sikre soliditet og en fornuftig økonomi i landkassen en række år frem.

Det skal være muligt for partierne og befolkningen, at følge med i, hvilke aktiviteter der prioriteres igennem krisen, og hvad prioriteringen er på bekostning af. Der lader til, for os, at være mulighed for, at komme igennem krisen uden så massiv lånoptag som der er lagt op til.

Regnestykket hænger ikke sammen, og lånoptag skal tilbagebetales.

Med et faldene befolkningstal, en større andel ældre, og med en masse efterslæb der stadig er her. Det betyder alt andet lige endnu flere kunster med afgifter, skat og dyrere services på steder hvor der ikke er konkurrence, samtidig med forringelse af services og velfærd.

Det er helt uacceptabelt, medmindre det er bydende nødvendigt. Vi sidder allerede hårdt i det i årene fremover, det skal ikke resultere i flugt fra landet.

Indtægterne fra turismen har ikke en stor betydning samfundsmæssigt, men snarere en stor betydning lokalt og hos mindre virksomheder. Derfor beder vi til, at disse hjælpes bedre end muligt i dag, og at en tilpasning af situationen her, sker hurtigt og smidigt.

Til gengæld er det vigtigt, at disse kan tilbydes arbejde andre steder. Ligeså er det vigtigt at vi ikke åbner for meget op for udlandet, og risikerer smitte med Covid19 på et ukontrollabelt plan. Lad os holde smitten så meget som muligt ude, med en balance for indtjening og aktiviteter internt i landet. Det betyder alt andet lige, at vi er nødt til at se beregninger på smittetryk, forventede indtægtsnedgange, og har et gennemsigtigt beslutningsgrundlag. Så frem med alle beregninger til offentlig beskuelse. Det burde være let at få til at ske.

Der er overordnede gode toner for finanspolitiske holdbare metoder i nærværende beretning, det er positivt at så mange overvejelser lægges åbent frem. Så skal vi blot have overholdelsen af dette, lagt ud demokratisk, så alle kan være med.

Skal det lykkes at sikre fornuftig og mere effektive offentlige services, skal vi have omskolet, uddannet og løftet egne borgere, samtidig med, at vi slækker på kravene til udefrakommende arbejdskraft. Vi får brug for det, hvis det skal være en succes at stramme op og stramme ind i det offentlige. Der er intet til hinder for, at vi sikrer mere sidemandsoplæring og programmer af den natur, medens vi gør det. Arbejdet med, at omstille sektorer i det offentlige til mere effektivitet kan vi lige så godt åbent begynde på nu. Det vil være til gavn for hele samfundet.

Et effektivt opgør med de basale strukturproblemer har længe været et behov, det er ærgeligt at vi ikke tidligere har sat os sammen, og begyndt på dette arbejde.

Vi glæder os til at se, at dette sker nu. Vi vil følge det arbejde tæt.

I forhold til opgørelsen over de mest økonomisk udsatte fristes vi til at sige, at lige netop her, er der klare indikatorer for, hvor der er behov for at sætte ind overfor fattigdom. Se at få gang i pilotprojekter der skal øge kompetencer og beskæftigelse, og hjælpeprogrammer så ingen børn

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**

eller borgere skal gå sultne i seng.

Der er ganske enkelt et skrigende behov. Det ser vi både her i PØB'en, samt i MIO's rapporter om samme. Ligesådan med langt mere massive indsatser for forebyggelse af sociale problemer for børn og unge, mere stimulering af deltagelse i uddannelsessektoren, og ikke mindst behov for, at få bearbejdet sociale problemer dygtigt og effektivt.

Det er et helt grundlæggende vigtigt mål, for at komme fremad i alle årene fremover.

Tak for ordet, og god debat.